

GHF - Gästrikeidrottens Historiska Förening

Nr 1 april 2013

- Sekreterare Bo Nordlund, Strömsborgsvägen 8, 802 66 Gävle

- Redaktör och ansvarig utgivare. Kaj Annebrant, Uppsala -
018-51 38 18. E-post: kaj.annebrant@telia.com

Fotbolls-VM 1958 på Jernvallen det största

VM i fotboll i Sverige med Ungern mot Wales och Ungern mot Mexiko på Jernvallen är det största som hänt i Sandviken. Referaten från matcherna spriddes över hela världen. Men det är ändå höstfinalen i allsvenskan SIF mot IFK Norrköping 27 oktober 1957 som sågs av 20 263 åskådare – minst! – som ännu är publikrekordet. Idrottsplatsen Jernvallen byggdes av Sandvikens Jernverk för de anställda i anslutning till 75-årsjubileet 1937 och var Norra Europas på en plats största idrottsplats. Jernvallen skänktes 1960 för en krona till Sandvikens stad.

Ordföranden har ordet

Så kan vi lägga ännu ett idrottsår till historien! Medge att 2012 har varit ett speciellt år vad beträffar idrotts-historia. Det var året, då vi firade hundraårsjubileet av Olympiska Spelen i Stockholm. Visst hade man bör-jat idrotta mycket tidigare. Gefle IF, en av vårt lands äldsta föreningar grundades ju redan 1882.

Tror nog ändå att de flesta idrottshistoriker håller med om att Stockholmsolympiaden var det riktiga av-stampet för idrottens utveckling i Sverige.

Brynäs IF och Valbo AIF 100 år

Här i Gästrikland kunde vi under gångna året också fira två hundraåriga föreningar: Valbo AIF och Brynäs IF. Förutom att fira ordentligt har båda föreningarna presenterat förmåliga dokumentationer kring gångna åren. Sådant är något vi inom Gästriklands Idrottshis-toriska Förening uppskattar!

Jag vill än en gång uppmana alla föreningar och förbund i vårt distrikt att tänka på historisk dokumen-tation. Det behöver inte vara svårt men kräver en del tid att sammanställa. Brynäs IF hade planerat ett an-tal evenemang under året för att fira sina 100 år. På-passligt tog man tillfället i akt och firade extra med att vinna SM-guld året till ära.

Det sista av jubileumsarrangemangen var en elitse-riematch som spelades på den tillfälligt uppförda ut-omhusarenan på parkeringen vid Läkerol Arena. Vi som var med på den gamla (goda) tiden och vändats i regn, kyla och snöstorm hade på förhand svårt att se lyckan i att ånyo få uppleva en match på elitnivå utomhus.

15 000 såg Brynäs besegra Timrå utomhus

Det såg också hotfullt ut veckan före matchen med ihållande snöfall och sträng kyla. Lagom till match-dags den 8 december klarnade skyarna upp. Tempe-raturen höll sig på rätt sida om minus femtonstrecket. Utomhusarenan fick en fantastisk inramning med 15 000 åskådare i en otroligt vacker vinterkväll. Så, slutet gott allting gott! Även vi som på 1960-talet stått på Isstadion på Nynäs och skriket "ishall, ishall", njöt i fulla drag. Stämningen blev inte sämre av att Brynäs vann matchen mot Timrå.

Succé för Hur Gävle blev ishockeystaden

Lämplig anknytning till utematchen var det idrottskafé som Idrottshistoriska föreningen arrangerade tillsam-mans med SISU på Stadsbiblioteket i Gävle den 5 de-cember. Det var tur att utematchen inte spelades den kvällen! Snön formligen vräkte ned. Trots detta kunde vi glädja oss ett stort antal idrottsvänner som tagit sig till biblioteket. Temat för kvällen var "Hur Gävle blev ishockeystaden".

Lars-Vidar Ströms förmåliga filmklipp från förr samt Bosse Nordlunds och Nisse Frölanders berättande uppskattades mycket av åhörarna.

Året som gått har det varit mycket kring ishockey-

sporten. Det här året är det fotboll som är huvudtema. I samband med årsmötet den 24 april på Silvanum kom-mer Calle Barrling, med rötter i distriktets fotboll och numera tillhörande tränarstaben kring damlandslaget och berättar för oss medlemmar och alla andra intres-serade.

Medlemsresa till Friends Arena

Vår medlemsresa är planerad att gå till Friends Arena söndagen den 28 juli då EM-finalen i fotboll för damer spelas. Det blir även ett utmärkt tillfälle att få se den nya fina arenan från insidan. Mera om detta evene-mang kan Ni läsa på sidan 3 i medlemsbladet.

En stor händelse det gångna året var SM-guldet i bandy som Sandvikens AIK så förtjänstfullt spelade hem. SAIK:s damer var även i SM-final på Studen-ternas i Uppsala men förlorade den. Vi hoppas på nya fina framgångar för våra individuella idrottare och lag under det nya året.

Vi vill så gärna ha nya idrottsliga framgångar så att Gästriklands idrottshistoria blir ännu rikare! Vill inte gärna avsluta negativt men kan inte låta bli att uttrycka min frustration över det faktum att Gävle tilldelats ar-rangemanget med SM-veckan 2015 men avsåg sig det, när bassängdjupet i Fjärran Höjder inte är tillräck-ligt.

Kommunen såg ingen möjlighet att fixa detta. Tråkigt för gruppen som jobbade hem arrangemanget till Gävle och trist för alla idrottsvänner som blir blåsta. Uppsidan på ett arrangemang av detta slag hade sä-kert kompenserat kostnaden för ombyggnad av Fjärran Höjder.

Såg i tidningen nyligen att bara en elitmatch i Läke-rol Arena ger intäkter till Gävles näringsliv på tre mil-joner – matchintäkter oräknade! Visst är evenemang en framtidsindustri!

Trots allt, framtiden är möjligheterna, idrottshistorien är kulturarv!

ANDERS HEDIN

Innehåll i Nummer 1 april 2013

- 1 Fotbolls-VM på Jernvallen 1958
- 2 Ordföranden har ordet
- 3 Medlemsresa Fotbolls-EM 28 juli
- 4 Sport är också historia
- 5 Lars-Vidars historiska filmer
- 6 Dramatik på Strömvallen för 30 år sen
- 7 Damfotboll i Gästrikland
- 8 Rolf Dunker, Göstas son, allsvensk
- 9 Högsta serien på ogräs, på is, på golv
- 10 Gunder Hägg-pokalen – Ett unikt pris
- 11 Inga-Lisa och Karl-Otto lämnar "oss"
- 12 Sandvikens Jernverk, Sandvik, Idrotten
- 13 Emil, Sara, "Bettan"
- 14 Verksamhetsberättelsen 2012
- 15 Verksamhetsplanen för 2013
- 16 Kassörens ruta

Gästrikedrottens Historiska Förening

Årets medlemsresa söndag 28 juli 2013 till FRIENDS ARENA, Solna

EM-FINAL i fotboll, Damer

Avresa

Resecentrum Sandviken 11.00

Busshållplats Y Gävle station 11.30

Lunch

Uppsalatrakten 13.00

Friends Arena 15.00

EM-final damer 16.00

Hemresa 18.30

Kaffe/smörgås på hemvägen

Ankomst Gävle 20.30

Ankomst Sandviken 21.00

400 kronor för allt!

Anmälan genom inbetalning av deltagaravgiften 400 kr/person till plusgiro 81 60 67- 3 eller bankgiro 5602-3559 Glöm inte att ange namn på inbetalningen!

Fram till årsmötet 24 april är inbjudan endast öppen för medlemmar med anhörig.

Efter det öppnar vi i mån av plats även inbjudan till icke medlemmar.

För dessa är deltagaravgiften 500 kronor.

Betalning och anmälan senast den 30 april!

Först till kvarn!

Frågor till...

Curt Larsson 070 665 61 21, curt.larsson42@comhem.se

Bo Nordlund 070 680 65 99, bo.nordlund@telia.com

Anders Hedin 070 797 12 84, anders.hedin44@gmail.com

Gästrikedrottens Historiska Förenings årsmöte

onsdagen den 24 april 2013 klockan 18.30

Silvanum (väster om Strömvallen)

Dagordning och övriga möteshandlingar delas ut vid mötet.

* Gästföreläsare Calle Barrling, förbundskapten för F23-landslaget i fotboll, med i ledarteamet kring Damlandslaget inför EM i sommar och mångårigt engagemang i Gästrikedrottens fotboll.

* Diplomutdelning till förtjänta personer inom Gästrikedrottens.

* Information om medlemsresan till Friends Arena och EM-finalen för damer den 28 juli 2013.

* Kaffe/te och smörgås.

Välkomna, ta gärna med vänner!

Styrelsen

Sport är också historia

Det var rubriken för en kulturkväll tisdagen den 12 februari på PRO:s folkhögskola Gysinge Herrgård. Inbjudan kom från läraren Tord Andersson till mig Kaj Annebrant i GHF, som har varit arbetskamrat med Tord hos Gefle Dagblad i Sandviken.

Hans mål var att jag skulle betona vikten av idrottshistorisk forskning och inspirera eleverna att komma igång hemma på sin ort, kanske i en PRO-förening eller tillsammans i respektives idrottsföreningar.

Tord har märkt att Kulturkvällarna kan tjäna som inspiration för aktiviteter när de som varit på folkhögsskolan kommer hem från Gysinge. Normalt har skolan 80–90 deltagare ifrån hela län i veckokurserna. Antalet varierar dock.

Idrottshistorisk forskning kan vara en lämplig aktivitet på hemorten

Jag, som tillsammans med bland andra Helge Rask, Valbo, var med och startade GHF 1990 på Jernvallen i Sandviken inledde med att berätta att Sveriges äldsta idrottsförening är Upsala Simsällskap, bildad 1796. Idrotten kom dock tidigt till Gästrikland, och Gefle IF var fram till för några år sedan Sveriges äldsta flergrensförening.

Sandvikens Skyttegille 1892

Fotbollen kom från GIF till IK Stjärnan 1901 (Sandvikens AIK 1907). Den första matchen i Sandviken spelades 1903 mellan Stjärnan och Kronan och lockade stor publik. Planen var en gåva från Sandvikens Jernverk, vars disponent Karl Fredrik Göransson lät bygga och inviga Sandvikens Nya Idrottsplats 1924 (två gånger, först med friidrott och sedan med fotboll).

Lennart "Klangen" Andersson PRO-elev

Vår och SAIK:s mångårige arkivarie, Klangen, var med i många veckokurser i Gysinge och i samband med det köpte han en dator och övergick till att skriva ner sina minnen. Såväl då han hade varit med sin far och sett idrott på 1930-talet eller med kamrater sett Einar Ask, när han var som bäst i SAIK i början på 1940-talet.

Gysinge Golf bildades 1922

Klubben var tidigt känd för sina många duktiga skidåkare, bl.a. bröderna Georg, Helge och Julius Fornstedt. Helge kallades "storrännaren" efter sina framgångar i Salatrakten, dit de tävlande åkte tåg liksom österut till Gävle.

I fotboll blev det mest byalagsmatcher i Gysinge.

Golf fick god ekonomi genom föeningens dansbana vid Dalälven.

En brödratrio Rosén: Erik, Olof och Edvad blev duktiga tävlingscyklist. År 1929 avgjordes cykel-DM i Gysinge. Lennart Söderström var klubbens bästa friidrottare. Han blev nio gånger distriktsmästare i fem-, tiokamp och diskus. Med 5164 poäng i tiokamp 1944 blev han därtill Sverigetre och 16:e bäst i världen.

Gysinge Golf upphörde 1956, och sedan dess har Österfärnebo FIF dominerat i bygden. Eive Wedin, framgångsrik friidrottare med SM-silver på 10 000 meter och toppplacementer i Lidingöloppet var en av i grupp ÖFIF-are som var plats under kulturkvällen i Gysinge och tog chansen att berätta om sitt idrottsliv som ett 40-tal andra gäster från Enköpings, Göteborg samt Södertälje och folk från norra och halva Sverige.

Förhoppningsvis kan PRO-eleverna på Gysinge folkhögskola sprida det intresse vi drygt 300 i GHF håller på med och berikar vår fritid i hela våra liv.

Gå Du också med i en idrottshistorisk förening sedan du varit på ett Idrottskafé eller åkt ut på en medlemsresa med oss!

KAJ ANNEBRANT

Vår Nell fyllde 80 år, 12 mars

Nell Sjöström-Ersson, Gävle, har fyllt 80 år. Hon föddes i Högbo 1933 och tävlade först för Sandvikens GIK, som troligen första tjej. Men fick sedan tävla i en egen klubb – Kvinnliga IK i Sandviken, KIKS.

Hon deltog som första gästrikedam i ett OS 1952 i Helsingfors.

Nell sprang 100 meter i ett försöksheat på 12,4, och var med i stafettlaget på 4x100 meter. I försöken hade svenska kvartetten tiden 47,8. Det var svenskt och nordiskt rekord. Segraren Marjorie Jackson, Australien, tangerade världsrekordet 11,5 i både semifinalen och finalen.

Störst för Nell blev att springa med Olympiafacklan genom Sandviken 1952

Det började på Norra IP genom Sandviken mot Forsbacka och Gävles stadsgräns. Där står Henry Eriksson, med OS-guld på 1500 meter i London 1948 och tar emot OS-facklan och förmedlar den vidare till festligheterna på Strömvallen och efter det i Gävle centrum.

Nell berättar i GD 3 juli 2004

"Jag tänkte, då jag kom in på Olympiastadion i Helsingfors för att tävla att olympiaelden på OS-Stadion varit i Grekland, ska tillbaka dit, och att den har jag burit. Det var något speciellt med olympiska elden. Att få springa med OS-facklan var mycket gripande."

Rikstränare Jansson hade stora förhoppningar inför Helsingfors-OS. Standarden i damfriidrott hade, enligt honom påtagligt höjts från OS 1948 i London. Ett träningsläger var på Jernvallen med stöd av Sandvikens Jernverk.

Nell erövrade som 17-åring SM-guld på 100 och 200 meter på Norra idrottsplatsen. Hon var såväl startsnabb som spänstig, hoppar som längst 5,37 i längd. Hon satte svenskt rekord, 7,7, på 60 meter 1951 och tangerade rekordet 9,9 på 80 meter. 1951 tar hon två nya SM-titlar, året efter är hon tvåa i SM på 100 meter, deltar i landskamper och vinner sin tredje raka seger.

Hon tar SM-brons på 100 meter 1954 men tvingas sedan sluta på grund av olika skador.

Nell är Stor Grabb 154 (Stor Tjej vill ingen dam vara) och är med fyra SM-guld samt OS och sju landskamper den kvinnliga friidrottare i Sandviken som lyckats bäst.

Hennes personliga rekord: 60 meter 7,7, 80 meter 9,9, 100 meter 12,3, 200 meter 25,9 och i längdhopp 5,37 meter.

KAJ ANNEBRANT

Gymnasten Erich Peters

Erich Peters, född 1920 i Kreuzlingen i Schweiz, representerade Sandvikens GA i OS 1952. I tävlingarna var han med och hade del i Sveriges 17:e plats i lag och kom 166:a i individuella tävlingen.

Han avled 20 december 2012 i Arbon i sitt hemland.

Erich blev känd i Sandviken även som duktig ledare.

En filmskatt som Lars-Vidar Ström står bakom

(klipp, text och ljud kompletterat i efterhand) Lars-Vidar Ström 2012

1 1948 Näringen, Gävle

7 min

Speedway. Basse Hveem, Eskil och Bertil Carlsson, Erik Östblom (Hofors). Publik: 6000. Foto: H M Andersson. Tillhör SMK Gävle.

2 1952 Gävletravet

6 min

Motortävlingar. Ockelbo-Lundgren, Alfta-Bergström, Gösta Hult (Gävle), Eje Sandin (Stockholm) Publik: 8000. Foto: H M Andersson. Tillhör SMK Gävle.

3 2003 Mariehov Forsbacka Idrottscafé, Textad

17 min

Sigge Parling berättar för Kaj Annebrant och intresserade åhörare om sitt framgångsrika idrottsliv. Det började med spel på gatan och i träskor. Foto: Rolf Hansson. Tillhör GHF.

4 1939 Norra IP

6 min

SIF-Örgryte 1-1. Fullsatt "när man skulle lägga hörna fick man be folk flytta sig"! Foto: Artur Åslund. Tillhör Sandvikens Kommunarkiv.

5 1957 Jernvallen

5 min

SIF-Norrköping 2-2. "Höftfinal" i Allsvenskan. "Alla var där". Hela stan var en enda stor P-plats. Trafikstopp på Gävlevägen (Riks-80) i 20 min. Publik 20.263 (fortfarande rekord). Foto: Gunnar Nilsson. Tillhör SIF.

6 1957 Norra IP

6 min

Sandvikens Läroverk-Karlstad 5-2. Final om Kronprinsens pokal. 1953-1961 tog Läroverket massor av "Rikspokaler" 1957 blev det 3 st: Bandy, Ishockey och Handboll. Foto: Dagens Nyheter. Tillhör Sven Karlsson.

7 1954 Storvik

2 min

Storviks Stadslopp (stafett). En populär tävling i en tid då den fria idrotten var både bred och med topp i distriktet. Foto: Ola Bengtsson.

8 1954 Strömvalen, Gävle

2 min

Augustispelen 1000 m. Världsrekord. Audun Boysen Norge, Hållsta Karlsson och Olle Åberg. Benke Nilsson hoppade 2,04. 1954 tog Benke 2 meter eller mer 65 ggr! Foto: Ola Bengtsson.

9 1972 Austin

4 min

Stavhopp. Världsrekord. Kjell Isaksson 5.51 Första tillfället av tre denna, fantastiska sommar. Fotounderlag Kjell Isaksson och Hasse Lagerqvist. Tillhör Föreningen Stora Grabbar Friidrott.

10 2002 Gavlestadion (nuvarande Gunder Hägg Stadion)

Textad

7 min

Intervju med Erik Ahldén i samband med SM i Friidrott. Erik välkänd ledarprofil berättar bl.a om sin vän Gunder Hägg Illustrationer Erik A och Östen Grankvist. Intervjuare Kaj Annebrant från Gästrikeidrottens Historiska Förening (GHF) och Stora Grabbar Friidrott.

11 1948 OS i London Textad

2 min

1500 m. Kommentarer av Gunder och Guld-Henry. Filmmaterial Thore Sjöstrand. Tillhör GHF och Föreningen Stora Grabbar.

12 2003 Örongodis Textad

5 min

ur GGIKs jubileums DVD 2006. (ingår som bilaga till boken GGIK 100 år). Stöveln Öberg, Bomben Carlbaum, Carl Gustaf Gustafsson och Nils Frölander.

EFTERLYSESI!!

Gamla filmer typ: SAIK-bandy före 1960, Valter Nyström, Nell Sjöström-Ersson, SM 1950, OS-facklan genom Gästrikland till OS i Helsingfors till 1952.

Lars-Vidar Ström och Gästrikeidrottens Historiska Förening.

Idrottshistoriska Riksförbundet (IHRF)

Medlemsinformation Nr 1/2013 efter årsmötet 2012

IHRF höll ordinarie årsmötet i Stockholm 1 december. Ett flertal antal avsägelse förelåg och en motion om nedläggning av förbundet hade också lämnats in. Stark kritik framfördes därtill över hur det gångna årets verksamhet sköts. Årsmötet enades dock om att avgående styrelsen ansvarsfrihet och avslog inlämnad motionen och valde en ny styrelse.

Nya styrelsen

Till ordförande efter Erik Wiger från Järvsö, som avsagt sig omval, valdes Roland Gustafsson, Karlsborg. Som sekreterare fortsätter Carl-Erik Johnsson, Borås och som kassör också Roger Gottfridsson, Vellinge. Övriga ledamöter i styrelsen är Harry Ericksson, Göteborg och Gustav Albihn, Helsingborg.

Idrottshistoriska vänner!

Nya styrelses ambition är att försöka "väcka liv" i IHRF och aktivera medlemmarna. En av de är Gästrikeidrottens Historiska Förening. För att lyckas med det behöver föreningen ett stöd i form av idéer och åsikter. Sådana har tagits fram tidigare men inte genomförts av olika skäl.

"Reagera gärna på detta mail genom att höra av Er!, tycker": ordförande Roland Gustafsson, 070-67 30 614 (E-post roland@arnekar.se).

Medlemsbrev

Styrelsen har som första angelägna uppgift bestämt att regelbundet gå ut med information till medlemsorganisationerna. Det ske elektroniskt via ett medlemsbrev fyra gånger per år. Detta är första numret. De tre kommande planeras komma i maj, september och december. IHRF:s medlemmar kan få med information om sin egen verksamhet.

Medlemsbrevet går till respektive ordförande eller utsedd kontaktperson och får gärna spridas vidare.

Höstkongress

Styrelsen planerar genom kontakter med SCIF (Sveriges Centralförening för Idrottens Främjande) en gemensam höstkongress, troligen i Stockholm, med ett brett idrottshistoriskt innehåll. Tidpunkten är ännu inte bestämd men blir någon gång under hösten. Mer information till medlemmarna kommer i maj.

Resa till Berlin

Idrottsmuseets vänner i Göteborg anordnar en bussresa till Berlin den 21-24 april 2013. Bland annat kommer man att besöka Berlins Olympiska Idrottsmuseum. Mer om resan kan lämnas av Harry Ericksson: shle@comhem.se

Ny databas hos Arkiv Gävleborg

Arkiv Gävleborg har lagt ut uppgifter om alla handlingar i sitt arkiv på hemsidan www.arkivgavleborg.se. I databasen kan man se vad man kan hitta. Den som vill läsa protokoll från någon av de 5 500 föreningar och företag som lämnat dit sina handlingar, måste dock även i fortsättningen komma till Arkiv Gävleborg för att läsa dem.

Forskarsalen och arkivet på Fältskärsleden 10 (gamla postterminalen) är öppen 8.30-16.00 alla vardagar. Telefon 026-10 88 70.

Dramatik på Strömvallen för 30 år sedan

Vi idrottshistoriker gräver ofta ner oss nostalgiskt i tidigt 1900-tal eller i egen ungdomstid präglad av Rekordmagasinet på 1950-talet. Det börjar bli dags att krypa längre fram i tiden. Vad minns vi av Gästrikedrottens på 1980-talet?

De aktiva på den tiden har hunnit bli både 50 och 60 år idag.

Vi gläder oss i Gävle åt ännu ett allsvenskt fotbollsår 2013 och sänder en tacksamhetens tanke till Gefle IF som på makalöst sätt överlever år efter år. Inte bara i kamp mot ekonomiskt bättre gynnade klubbar utan även trots tvist i en långbänk med politiker om modern fotbollsarena.

Gefle IF åter i Allsvenskan

För 30 år sedan återkom Gefle IF till Allsvenskan efter seger över Kalmar i kvalet hösten 1982. Ett lag i högsta serien blev ett lyft för Gästriklands fotboll.

Laget var en lyckad kombination av ung entusiasm och rutin. För erfarenhet stod Tore Lennartsson, Stefan Andersson och nyförvärvet Tommy Karlberg från Örgryte. 18-åriga Per Olsson bildade vasst radarpar med "Berra" Hellman. I kvalmatcherna svarade Arne Skalk för en rad avgörande ingrepp. Säsongens succétränare var blott 27-åriga Stefan Lundin som framhävde, att han såg IFK Göteborg som förebild för sitt nya allsvenska lag.

Inte nog med Gefle IF:s allsvenska avancemang för 30 år sedan. Även Sandvikens IF var nära. Men i höstens sista omgång förlorade man, till tränaren Thomas Nordahls stora besvikelse, inför 7 600 på Jernvallen sin tänkta allsvenska kvalplats till Djurgården.

Per Olsson svarade för en tredjedel av målen

Den allsvenska säsongen 1983 blev en svår prövning för spelare och publik. Hemma på Strömvallen blev det i alla fall fyra segrar. På bortaplan blev det bara tre poäng, vunna i 0-0 matcher mot Göteborgslagen. Nykomlingen spelade en frän fotboll och var allsvenskans mest varnade. U-landslagsmannen Per Olsson svarade för en tredjedel av målen.

Bandylöftet från Skutskär fick sitt genombrott och lockade värvarer från storklubbarna.

Publiksiffrorna var imponerande med ett hemmasnitt på 5 362, fastän laget tidigt blev inblandat i kamp mot de andra nykomlingarna Mjällby och Häcken om att överleva i Allsvenskan. Sista omgången blev helt avgörande. På Strömvallen gjorde Per Olsson 1-0 mot IFK Göteborg redan efter fyra minuter. Med 3-0 blev det en komfortabel seger inför publikrekordet 7 644 åskådare. Trots slutsegern slokade hela Strömvallen i besvikelse. Segern skulle inte räcka för fortsatt allsvensk spel. Utan glädje tackade spelarna Göteborg för matchen.

Malmö FF räddade kvar GIF i Allsvenskan

Plötsligt spred sig genom sportradion det osannolika. Thomas Sunesson hade med stolpe in kvitterat för MFF mot Mjällby, då endast 46 sekunder återstod av matchen och berövat Mjällby på den poäng, som därmed fattades för att hålla klubben kvar i Allsvenskan. På samma 13 poäng (minirekord i Allsvenskan) men med överlägset bättre målskillnad räddade sig Gefle IF kvar i högsta serien.

Allt borde vara frid och fröjd i föreningen, men tydligen icke. Unge tränaren Stefan Lundin hade både fört upp Gefle IF och bidragit till att laget överlevt en säsong i Allsvenskan.

Ändå slutade han oväntat och till mångas förvåning. Frågorna och oron växte inför kommande säsong då rekrytering av ny tränare dröjde. Till sist överraskade Gefle IF med Björn Bolling som "manager" från Stockholm. En lyckad lösning tyckte en del, andra tvivlade.

GIF får lämna högsta serien

Året därpå åkte Gefle IF ur Allsvenskan i seriens sista omgång. Även detta med stor dramatik. Östers IF förlorade mot IFK Göteborg och trodde att man var ur Allsvenskan. Men på övertid i Borlänge chansade Brages Göran Arberg med ett långskott mot en solbländad Arne Skalk i Gefles mål. Oväntat 1-0 till Brage skickade ner Gefle IF i division II.

BO NORDLUND

Per Olsson, bandylöftet från Skutskär som räddar GIF i fotbollsallsvenskan.

Mattias Hugosson i topp i Allsvenskans Non-stop-liga 2012

Mattias Hugosson har med sina 228 raka allsvenska matcher efter förra säsongen, nu bland de fem bästa sviterna genom tiderna. Om han spelar fem matcher i år är han fyra och med ännu 13 matcher trea.

Mattias har stått i mål i Gefle IF:s A-lag i 398 seriematcher efter debuten 1998. Senast han missade en match var när han var skadad 2004 – under Gefles senaste besök i Superettan.

GIF:aren Daniel Bernhardsson fick ge upp sin svit på grund av skada efter 131 matcher.

KAJ ANNEBRANT

Damfotboll i historisk backspegel

Inför sommarens EM och föreningens medlemsresa är det på sin plats att erinra om hur damfotbollen började och hur den utvecklats till vad den är. Trots manlig motvilja och särbehandling.

Damfotboll redan 1917

1917 kom 1700 åskådare för att se Brynäs IF:s nystartade damlag möta ett gubblag. Den övervägande manliga publiken uppskattade med humor och en beundran flickornas spel.

Året efter spelades en första match mellan två damlag i Stockholm. Men idrottsrörelsen uppskattade inte initiativ till damfotboll. Möjligen då uppvisningsmatcher för välgörande ändamål och helst mot gubblag, som innehöll "kändisar".

Den inflytelserika tidskriften Nordiskt Idrottslif deklarerade också klart sin uppfattning:

"Det finns icke ord nog starka att fördöma kvinnlig fotboll. Gärna må de klä sig i gymnastikbyxor och sparka till en lämplig boll då och då. Men för all del, icke under anspråk på att detta skall hava något med fotbollsspel att göra. Redan en hel del annan kvinnlig tävlingsidrott är fullkomligt förkastlig och den förkastligaste av dem alla skulle kvinnlig fotboll bliva".

Men flickor ville spela fotboll

Tydligt gick det inte att hejda varken flickors vilja att spela fotboll eller publikens iver att titta på och några år senare spelade IFK Gävle mot Kastets IF en publikfriande match på Strömdalen som ett inslag under en friidrottstävling. Hel-täckande dräkter på flickorna var ett självklart krav.

IFK Gävles klubbtidning kommenterade den manliga publikens intresse:

"Trots att regnet öste ner kunde man räkna 800 paraplyer, under vilka stygga karlar stack fram ögonen på skaft för att se hur de små tösarna gjorde roande försök att få bukt den oresonliga fotbollen".

Den totalt mansdominerade fotbollen gjorde sitt bästa för att hålla damerna borta. Med tillfredsställelse konstaterar Idrottsbladet 1921 att det engelska fotbollsforbundet förbjöd klubbar att upplåta planer till damfotbollslag. Då man ansåg att den veka kvinnokroppen inte mätte bra av hårda tömar.

Männens motstånd är avgörande förklaring till att damfotbollen aldrig utvecklades trots tidiga försök, menar fotbollshistorikern Torbjörn Andersson. På 1950-talet förekom dock försök till seriespel för damer. Vilket sportsidorna uppmärksammade men raljerade i humoristisk och lätt sexistisk jargong.

Öxabäck, seriöst satsande damklubb

Vid mitten av 1960-talet hände något. Seriespel efter sedvanliga fotbollsregler kom igång men med kortare speltid. Öxabäck IF blev det första seriöst satsande damlaget och

även en förebild Besynnerliga invändningar levde dock länge. En medicinsk grupp undersökte till exempel om hårda stötar i bröstet kunde medföra ökad risk för bröstcancer.

Redan 1971 hade i alla fall 403 av totalt 2971 fotbolls-föreningar damfotboll på programmet och utvecklingen gick snabbt. 728 fotbollslicenser fanns för kvinnor 1970, tio år senare hade en anmärkningsvärd ökning skett till drygt 26 000. Damfotbollen fick positiv uppmärksamhet, men blev ofta särbehandlad i media.

Istället för värdering av prestationer, beskrevs flickorna som amazoner, valkyrior och manhaftiga eller som nätta och smidiga.

Många arbetskamrater i lagen

Två kategorier av lagbildning blev vanliga under de år då damfotbollen växte. Arbetskamrater och idrottsintresserade vänner slöt sig samman. Flickor som var aktiva i en klubb med annan sport bildade fotbollslag, särskilt vanligt var detta bland handbollsflickor. I Gävle var Skade, en damklubb, stark handbollsklubb, som tidigt bildade distriktets bästa damfotbollslag.

På 1970-talet erkände Svenska Fotbollsforbundet att identiskt regelsystem med herrfotbollen skulle gälla för damfotbollen. Farhågor fanns dock att klubbar skulle få det ekonomiskt svårt med resor i ett utvecklat seriesystem för damer.

Varför lyckades då damfotbollen att nå erkännande och dagens popularitet?

Sunnanå SK betydde som det goda exemplet en hel del. Föreningen grundade sin verksamhet på solidaritet, allas lika värde och utveckling efter förmåga.

Damfotbollen växte alltså fram spontant underifrån. Aktiva och ledare, som pionjärer på föreningsnivå. Damfotbollens framväxt och styrka sammanfaller med samhällsutvecklingen

Värdeförskjutningar gjorde motståndet omöjligt, då kvinnor blev normbrytande överallt i samhället. Damfotbollen har förändrat uppfattningen om vad som är kvinnligt och manligt.

BO NORDLUND

Källa: Idrottsforum.org/artiklar. Malmö Högskola.

"Ucka" OS- och VM-spelare

Ulrika "Ucka" Karlsson från Österfärnebo är ensam gästriket om både OS- och VM-spel.

Hon var med i OS i Atlanta 1996 och Sydney 2000 samt VM 1999. EM 1997 och 2001 blev det också för Ucka, som med 46 landskamper under sex år också är mesta landslags-spelare. Hon kom med som tioåring i ÖFIF:s första flicklag 1980. Ucka är bäst i Sverige och Europa 1997 men är som 34-åring andremålvakt i Umeå IK:s mästarlag.

Dam-EM i fotboll inleds den 10 juli med matcherna

Italien – Finland (Örjans Vall, Halmstad, klockan 18.00)

Sverige – Danmark (Gamla Ullevi, Göteborg), kl. 20.30

Semifinal nr 1: 24 juli Gamla Ullevi, Göteborg. Avspark 20.30

Semifinal nr 2: 25 juli Nya Parken, Norrköping. Avspark 20.30

Final 28 juli Friends Arena, Solna med plats för 50 000 åskådare. Avspark 16.00

Rolf Dunker, Göstas son, allsvensk

Helsingborgsidrott Föreningen Idrottsarkivet

Tack för boken om HIF:s alla spelare!

Er senaste bok "Allsvenska spelare 1924–2012" är ett praktverk med bra texter, fotografier och layout. Jag, som växte upp på Miatorp men flyttade hemifrån som 17-åring, påminns om åren med HIF-matcher under 1940- och 1950-talen samt enstaka matcher senare.

HIF:s alla allsvenska matcher finns med i boken

Sandvikens IF är en av HIF:s allsvenska moståndare 1924–2011. Andra gästrikemotståndare är Gefle IF och Sandvikens AIK. Första mötena mot SIF spelades hösten 1929, och det blev 39 matcher till och med 1961. Statistiken för SIF med HIF:s siffror först: 22 segrar, fem oavgjorda och 12 förluster. Målkvot 90–61 och 71 poäng.

GIF: 18 matcher sedan 1933: 11 segrar, tre oavgjorda och fyra förluster. Målkvot 45–29 och 45 poäng.

Sandvikens AIK 2 matcher 1954–55: 1934–35 kom SIF fyra i Allsvenskan, HIF elva och GIF tolv och blir nedflyttade till tvåan. I allsvenska maratontabellen till och med 2011 HIF sexa, SIF 17:e, GIF 25:a och SAIK 59:a. – 2 segrar, 3–0, 6 poäng.

Rolf Dunker och René Makondele två av 394 spelare i HIF-boken

Jag hjälpte redaktionen att ta fram uppgifter om Rolf Dunker, bland annat genom släktingar i Sandviken och hans fru, som bor i Gävle.

Rolf Dunker, son till Gösta Dunker, spelar två matcher som högerytter för HIF 1952–53. Den första är Örebro SK–HIF 1–1, 14 september 1952, andra är AIK–HIF 1–1, 2 november 1952.

Rolfs karriär omfattar spel i Örebro SK, HIF, Avesta AIK och

Ljusne. Gösta tränade i stort mest ÖSK, AIK och Ljusne, SIF, Lennart Anderssons moderklubb.

Rene Makondele, som spelade 61 allsvenska matcher och gjorde 12 mål för GIF 2005–07, var med i 70 matcher och satte 16 mål för HIF 2007–2010.

Boken på nära 400 sidor kostar 390 kronor

I redaktionen fanns Knut Knutsson tidigare sportchef i Helsingborgs Dagblad, välkände Ken Olofsson, känd från SVT, Kaj Stenberg och Lars Joelsson. Som projektledare gjorde Hasse Sjöström ett mycket omfattande arbete.

KAJ ANNEBRANT

Orientering med poesi

Gästrikebudkavlen i orientering arrangerades första gången 18 augusti 1957. Anledningen var att Gästriklands Idrottsförbund fyllde 50 år och jubileumstävlingar i olika idrotter genomfördes det året.

Budkaveln startade i nordvästra hörnet av Gästrikland högst uppe på berget Lustigknopp och cirka tio mil senare var det målgång på Strömvallen i Gävle. Jag var då nybliven senior och sprang sista sträckan för min förening Hofors AIF, från Valbo IP till Strömvallen. Tävlingen blev utdragen. Två timmar efter beräknad segrartid gick Österfärnebo IF i mål som vinnare.

I budkaveln som varje lag bar med sig från start fanns det en dikt och så var det länge när Gästrikebudkaveln arrangerades. Här är 1957-års dikt.

Brådskanie bort mot borgarnas stad
budskapet bars över brusande bäckar,
genom barrskogens djup och bönders bygd
från blånande berg och björkgröna backar

Såsom i sekler sedvänjan varit,
Gästriklands samlade stigfinnarskara
förde till fots sin fredliga hälsning
fram till förbundet, det femtioåra. (Författare okänd)

När vi sistasträckans löpare fanns vid växeln så upplyste oss dåtida orienteringsbasen Helge Rask att vi skulle bli mottagna av idrottsförbundets representanter. De stannade dock bara till första laget kommit. Då hade de väntat tillräckligt länge, så då jag kom som 7:e lag – hade de gått och fikat!

Den 4 september 1959 startade budkaveln i Trösken och målet var bruksparken i Hammarby. Jag sprang den första sträckan med växel i Gammelstilla och hade sedan nöjet att se vår slutman, Karl-Erik Wesström, springa först i mål. Den dikt som då medfördes var snarlik den från 1959.

Därefter förekom variationer på den första dikten men vid budkaveln i augusti 1965, som arrangerades i Skutskär kom en annan text. Jag var i farten och sprang då också, nu som sista man i Hofors AIF lag 2. Så här var texten det året!

Långt tillbaka i bronsålderna tid
svallade havet mot Långhälls hällar.
Skogen var vild, älven var strid,
vargarna tjöt i vinterkvällar.

Den stigen vid Djupsjö, förtäljer en sägen,
var den dåtida, steniga, kustlandsvägen
där budkavlar fördes av dristiga män,
den har nu fyllt sin uppgift igen.

Nu kan blott havet anas på håll,
där stiger röken från Skutskärs fabriker.
Älven är tämj, under kontroll,
liksom skogen. Det vilda viker.

Men män av den sorten, som budkavlar förde
av den nutida välfärden oförstörda
och Gästrikekavlens segrande lag
dem bringar vi vår hyllning idag. (Författare okänd)

LARS WICKSTRÖM